

POSTANOWIENIE

Dnia 10 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku J. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w [...] o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 października 2017 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 czerwca 2017 r.,

oddala zażalenie

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację J. N. od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 5 października 2015 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w [...] o podstawę wymiaru składek.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku ubezpieczony oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 13.863 zł.

Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 958,65 zł (pkt 1) i odrzucił skargę kasacyjną (pkt 2) na podstawie art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c.

W ocenie Sądu drugiej instancji, wartością przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie jest kwota 958,65 zł, odpowiadająca różnicy między wysokością składki naliczonej od podstawy wymiaru składek wskazywanej przez ubezpieczonego a ustalonej w zaskarżonej decyzji za sporny okres dwóch miesięcy (grudzień 2013 r. od podstawy 2.227,80 zł i styczeń 2014 r. od podstawy 2.247,60 zł). Ponieważ wartość ta jest niższa niż 10.000 zł, skarga kasacyjna jest niedopuszczalna z mocy prawa i na mocy art. 398⁶ § 2 k.p.c. podlega odrzuceniu.

W zażaleniu na powyższe postanowienie ubezpieczony zarzucił: 1) naruszenie przepisów postępowania, tj.: a) art. 328 § 2 w związku z art. 361 k.p.c. przez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżanego postanowienia konkretnej podstawy prawnej przyjęcia, że w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wartość przedmiotu sporu (zaskarżenia) stanowi nie sporna wysokość podstawy wymiaru składek, lecz „kwota odpowiadająca różnicy między wysokością składki naliczonej od podstawy wymiaru składek wskazywanej przez ubezpieczonego a ustalonej w zaskarżonej decyzji”, co stanowi konsekwencję wydania zaskarżanego postanowienia bez podstawy prawnej - nie istnieje bowiem przepis prawa, z którego dałoby się wyprowadzić normę nakazującą obliczanie wartości przedmiotu sporu (zaskarżenia) w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składek w taki sposób jak uczynił to Sąd drugiej instancji; b) art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. przez odrzucenie na tej podstawie skargi kasacyjnej, podczas gdy nie została spełniona żadna z przesłanek jej odrzucenia wymienionych w tych przepisach; 2) naruszenie prawa materialnego, a to art. 18 ust. 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego niezastosowanie przy wydawaniu zaskarżanego postanowienia i pominięcie, że niniejsza sprawa dotyczy właśnie zastosowania tego przepisu, który reguluje wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne; spór w niniejszej sprawie sprowadza się do wysokości podstawy wymiaru składek a nie do wysokości samych składek (których wysokość jest kwestią wtórną do podstawy ich wymiaru), a zatem to sporny zakres podstawy wymiaru składek stanowi wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia w niniejszej sprawie, przy czym jest ona równa wartości przedmiotu zaskarżenia apelacyjnego, której Sąd drugiej instancji nie kwestionował.

Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o rozpoznanie w trybie art. 380 w związku z art. 397 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. punktu 1. zaskarżanego postanowienia i zmianę postanowienia w tej części poprzez ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 13.863 zł oraz uchylenie zaskarżanego postanowienia w pkt 2.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Z uwagi na zakres dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach o prawa majątkowe strona zobowiązana jest do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398⁴ § 3 zdanie pierwsze k.p.c.). Z kolei treść art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji oraz Sąd Najwyższy obowiązek dokonania kontroli dopuszczalności skargi, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia przysługującego poza tokiem instancji i weryfikacji wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia w celu wyeliminowania przypadków nieprawidłowego oznaczenia tej wartości w zamiarze zapewnienia sobie dostępu do postępowania kasacyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2006 r., IV CZ 34/06, LEX nr 200867 i powołane w nim orzeczenia). W konsekwencji brak sprawdzenia wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji nie eliminuje możliwości weryfikacji prawidłowości podanej wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej. Wartość przedmiotu zaskarżenia określona przez wnoszącego skargę z naruszeniem reguł wynikających z art. 19-24 k.p.c. nie jest wiążąca dla oceny dopuszczalności skargi i podlega sprawdzeniu zarówno przez sąd drugiej instancji jak i Sąd Najwyższy na podstawie art. 25 § 1 k.p.c. (por. postanowienia z dnia 6 stycznia 2010 r., I UK 289/09, LEX nr 577827; z dnia 2 lutego 2011 r., II CZ 197/10, LEX nr 738550 i z dnia 18 stycznia 2012 r., II PZ 38/11, LEX nr 1130381 oraz przytoczone w nich orzeczenia).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażany jest pogląd, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot sporu wyznaczany jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, od której wniesiono odwołanie do sądu, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu (por. postanowienie z dnia 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 54 i przywołane w nim orzecznictwo). Przyjmuje się również, że w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres (por. postanowienia z dnia 17 kwietnia 2009 r., II UZ 12/09, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 301; z dnia 26 stycznia 2011 r., II UK 190/10, LEX nr 786391; z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UZ 8/10, LEX nr 1620499 i z dnia 24 maja 2012 r., II UZ 16/12, LEX nr 1222163). Pogląd ten odnosi się jednak do sytuacji, gdy podstawa wymiaru składek co prawda jest sporna w odniesieniu do jakiegoś jej składnika (składników) lub jego wysokości, ale istotą sporu jest wysokość składek wymierzonych od ustalonej przez organ rentowy podstawy ich wymiaru. W takim przypadku wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica między wysokością składek zapłaconych a wysokością składek naliczonych przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji.

Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie zachodzi, gdyż organ rentowy zaskarżoną decyzją dokonał ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jednak ani nie naliczył składek od tak ustalonej podstawy wymiaru, ani nie określił wysokości zobowiązania składkowego. Wartości przedmiotu zaskarżenia nie mogła zatem stanowić różnica pomiędzy wysokością składki naliczonej od podstawy wymiaru wskazywanej przez skarżącego a wysokością ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres, skoro decyzja ta nie określała wysokości składek wymierzonych od ustalonej w niej podstawy ich wymiaru. Przedmiotem sporu przeniesionego odwołaniem skarżącego na drogę postępowania sądowego była natomiast różnica między zadeklarowaną przez niego podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru należną według organu

rentowego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd, że w sprawach, w których przedmiotem sporu nie jest wysokość zobowiązania składkowego, ale wysokość samej podstawy wymiaru - wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica między zadeklarowaną przez płatnika składek podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru określoną przez organ rentowy za sporny okres - art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (por. np. postanowienia z dnia 8 listopada 2013 r., II UZ 61/13, LEX nr 1396417; z dnia 24 listopada 2016 r., I UZ 41/16, LEX nr 2191449 i szeroko powołane w nim orzecznictwo; z dnia 19 kwietnia 2017 r., I UZ 63/16, LEX nr 2309618).

Pomimo tego zaskarżone postanowienie odpowiada prawu, gdyż wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Skarżący nie kwestionuje, że spór dotyczył podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz na ubezpieczenie zdrowotne za grudzień 2013 r. oraz za styczeń 2014 r., ustalonej w decyzji organu rentowego odpowiednio na kwoty 2.227,80 zł i 2.247,60 zł oraz 2.908,13 zł i 3.004,48 zł. W odwołaniu od tej decyzji skarżący domagał się ustalenia, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosi za grudzień 2013 r. - 435,56 zł i za styczeń 2014 r. - 0 zł oraz na ubezpieczenie zdrowotne odpowiednio - 261,56 zł i 270,40 zł. Wskazuje to, że wartość przedmiotu sporu, a w konsekwencji przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego, nie mogła sięgać dziesięciu tysięcy złotych. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest bowiem ta sama dla wszystkich rodzajów ubezpieczeń dla jednego spornego okresu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2013 r., II UZ 61/13, LEX nr 1396417).

Z powyższych względów postanowiono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.